

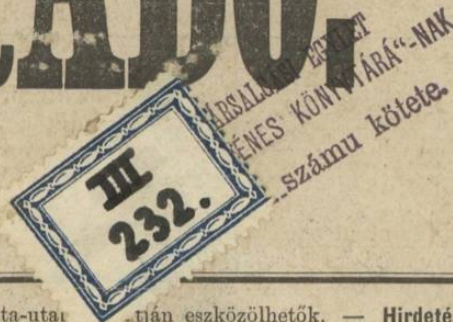
Kiadó-hivatal: Korács Mihály könyvnyom-dája Rozsnyón. A lap szellemi részét illető küldemények a kiadó-hivatalhoz a szerkesztőségre czímezve lezárt borítékban küldendők. Bérmentetlen levelek el nem fogadtatnak. Kéziratok vissza nem adatnak.

ROZSNYÓI HIRADÓ

GÖMÖRI

VEGYES TARTALMU HETI-KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj: Egy évre 6 frt — kr. Fél évre 3 " — " Negyed évre 1 " 50 " Egy óra 50 " Egyes szám 15 " Hirdetési díj: 4-szer hasábozott petít sor 7 kr. Nyilttér sorja 20 kr. Bélyegdíj: minden beiktatás után 30 kr.

Előfizetési pénzek elfogadtatnak: a „Rozsnyói Híradó” kiadó-hivatalában Rozsnyón és minden postahivatalnál. — Az előfizetések legcélszerűbben posta-utján eszközölhetők. — Hirdetések felvételnek: a kiadó-hivatalban és az országos központi hirdetés felvételi irodában (Budapest, V. Fűrdő-utca 4. szám).

Előfizetésre való felhívás

Rozsnyói Híradó

GÖMÖRI

vegyes tartalmu heti közlönyre.

Előfizetési ár:

Egy évre	6 frt.
Fél évre	3 frt.
Negyed évre	1 frt 50 kr.
Egy óra	50 kr.
Egyes szám	20 kr.

Az előfizetési pénzek Rozsnyóra a „Rozsnyói Híradó” kiadó-hivatalához bérmentve küldendők. — Az előfizetés legcélszerűbben postai utalvány mellett eszközölhető.

Ajánljuk lapunkat a t. olvasó közönség figyelmébe és pártfogásába.

Az év kezdetén.

Régen éltünk olyan évet, mely után a jövőnk lenne boldog új évet kívánni, mint az elmúlt 1879. év, a melyre ha visszatérünk, kétséget nem szenved, hogy több volt benne a rossz, a jónál.

Hazánknak volt benne egy nagy öröme, az ipar nagyszerű fejlődésének bizonyítéka: a székesfehérvári kiállítás.

De pusztulás érte az ország második városát Szegedet, pusztulás hazánk egyéb vidékeit s Gömörmegyét is; rossz volt a termés s az inség köszöntött be az ország számos vidékén; s magas állású férfaink botránnyai szegényt hoztak a magyar névre.

Műveltségi ügyeink ez évben is jelentékeny haladást tettek. A közoktatás fejlett, az egyleti élet pezsgett. Új tudományos egyesület is lépett életbe: a régészeti. Az

akadémia leleplezte az Eötvös szobort Arany János megírta a „Toldi szerelmét.” Kossuth ez évben fogott hozzá „iratai” kiadásához, s emlékiratok évtizedek alatt sem termettek oly értékesek, mint ez egy évben.

A külvilágban voltak háboruk, de távol földeken, a zuluk és afgánok honában. Legnyomorultabb élet volt a győztes Oroszországban, hol a „szent czár” élete ellen több ízben törtek, s a legyőzött Törökországban, gyöngye ingadozó uralkodó kormánya alatt. Az aegyptomi trónváltás éppen olyan csendesen ment végbe, mint részünkről a novi-bazári terület megszállása, melynek bevégezése után Andrássy Gyula gróf leköszönt külügyminiszteri állásáról, elhalmozva annyi kitüntetéssel feldelme és a világ részéről, mennyiben kevés visszavonuló államférfiu részesült még.

Belső politikai életünkben sem nagyobb rázkódás nem történt, sem valami nagyobb elégtelenség nem vert gyökeret, a küzdve küzdők és bizva bizók sorából azonban ez év is ezreket törült ki, köztük sok jelest, sok jót.

Közéletünk szintén fájó veszteségeket szenvedett ez évben is. A kormányának elhunyt egy kiváló tagja: Wenckheim Béla báró, a feddhetlen lovag. A nyilvános élet kitűnőségei közül elhaltak: Zsedényi Ede, Bónis Sámuel, Weninger Vincze, Kállay Ödön. Az irodalom férfiai közül: Mentovich Ferencz, Toldy István, Somhegyi Ferencz, Jánosi Ferencz, Vahot Imre, Kenessey Albert, Losonczy László, — s több kiváló állású, főrangú egyén, közpályák bajnokai és kiváló hölgyek.

„Minden nemzetből évről évre súlyos adót szed a halál, de az elköltözöttek nyomán új nemzedéket növel az élet s biznunk

kell abban, hogy e nemzedékek tovább viszik honuk nemes és jó ügyeit!”

Bizunk tehát egy boldogabb jövőben. Tevékenység, munka és szorgalom a közélet minden ágában, ez legyen jelszavunk, mert ez az, mi egyedül képes enyhíteni a szenvedett csapásokat; s e törekvésekkel erélyt és kitartást egyesíteni annyi, mint nemcsak kívánni, hanem megalkotni a szerencsésebb új évet, mely legtöbbször magunk által lesz boldoggá vagy boldogtalanná.

Ne várjunk tehát semmit az időtől, hanem mindent csak magunktól.

Szellemi művelődés.

Meglehet sokan, kik a fentebbi czímet elolvassák, valami nagy hangu, ékes szavakban, szóvirágokban bővelkedő, sallangos cikket várnak.

De hát kegyes engedelmökkel kedves olvasóim, most az egyszerű legyen szabad megcsalni önök várakozó figyelmét, félre téve a költői tollat, (ha szabad e kifejezést használnom:) felolteni a próza, — illetve értekezés — író egyszerű köntösét, s elmondani egyszerű, bombasztikus kifejezések nélküli nyelven, valjon van-e közvetett vagy közvetlen szellemi haszna a téli időszaknak, a hervadás, pusztulás idejének — Szent Szarvas Gábor, bocásád meg bűnöm — ivadjának, mily összefüggése van annak szellemi művelődésünkkel, egyáltalán van-e valami munkakör melyre ugyszólva éppen maga a tél szorít?

Igen, van, az önképzés, szellemi önképzés, ez lehet aztán vagy élő szóbeli, társas összejövetelek, családi, baráti körökbeni társalgás, eszmecserék által, vagy hasznos művek olvasása által, erre szolgálnak városokban a kaszinók, faluhelyeken az olvasó-körök.

Meg kell e helyen előlegesen is jegyezmem, hogy én itt nem annyira a felső, mint a közép s még inkább az alsó, a néposztály érdekében beszélek.

Amannak t. i. a felsőosztálynak, valamint több alkalma van az önművelődésre, az idő bármily szakában, ugy társadalmi állásánál fogva ez kötelessége is; — no természetesen nem érve ide ama szerencsétlen flótásokat, iskolát alig végzett henczegő férfiakat, kiknek összes tudományuk a ló, pipa, kártya, kopó ismeretégj terjed, s kiket ez teljesen ki is elégít, mert hiába nálunk ilyenek is számosan vannak.

vad állatok által veszték el. A „kutyafejű tatár” elnevezés nem csak a magyar de a szlávajku lakosságánál is ekkor lőn ismeretes. (Csoblawczy.) Némely írók szerint ekkor járt 4-ik Béla nálunk a királyhegyen, a honnan a bérez elnevezése származik.

A hajdan híres Bors család elpusztulása ugyan-e király idejére esik, s később ennek nagy birtokait a király öröklé. Ekkor nyerték Gömört a Mariássy család ősei.

Megyénk és történetei különben homályosak, mert azokról, — kivéve hogy Rozsnyót 1291-ben III. Endre az érseki jószágokhoz kapcsoló — kevés bizonyosat tudhatunk. A 15 és 16-ik században előforduló viszontagságok már inkább ismereteselek.

Az említett 15-ik század a csehekkel viselt háborúkról nevezetes. Albert király elhunytával az ország két pártra szakadt. Egyik Erzsébet királyné s kiskoru fia, másik pedig I. Ulászló mellett harczolt. Erzsébet a csehek és osztrákokkal, I. Ulászló pedig a longyelekkel szövetekezett, s ebből származtak a hazánkat dúló belviszályok. Gömörmege — a honi felső megyékkel — a királyné hive volt, kinek fővezérének Giskra Jánost a hadban Gömör számos fő urai követték. Kitűnő hűséggel viseltetett a királyné iránt Széchy Tamás, László, Péter, valamint Dénes az esztergomi érsek. A Széchyek éppen ez okból Balog várát a cseheknek által is adták, de a melyet Mátyás később elfoglaltván, 1463-ik év november 19-én Rozgonyi Sebestyén erdélyi vajdának ajándékozott, míg végre ismét a Széchyek birtokába került. A megye főbb urai ez idő tájban többnyire a csehekkel szövetekeztek, mi onnan kitétszik, hogy majd minden gömörmegei erősség azok kezében volt. Giskra felső Magyarhon vidékén roppant kegyetlenségeket és rablásokat vitt véghez, mindazon falvakat és városokat iszonyuan sarszolja, melyek Ulászlóhoz hajlottak. Tüzzel vassal pusztította, mindenfelé, Komoróczy Atamith, s több más cseh vezé-

Áldott föld ez a Magyarország, megnő itt még a bolond gomba is, javában tenyész a galagonya, számar tövis.

Tisztelet a kivételeknek. Mondom nem a felső, hanem igen a közép, még inkább az alsó néposztály érdekében beszélek. Ez az alsó, ez a tulajdonképeni néposztály, teljesen ki lenne zárva a szellemi művelődés teréből, a műveltség oly fényes terem lenne-e mely csak a lakirozott csatos cipőnek volna tárva, az egyszerű bocskor előtt zárva maradna mindig és mindig?

Nem és százszor nem! Nagyot, igen nagyot hibázna, ki talán elég vakmerő volna, persze csupa nyegleségből elmondani, azt állítani, hogy a földmives osztálynak nem való könyv a kezébe, ott a kasza, kapa. Gyönyörű okoskodás, pompás fejtegetésre alkalmas logika.

Ha így, ekként gondolkoznánk mindnyájan ha elfogadnók mindazon nyakban szakadt okoskodásokat, mikkel a nép szellemi művelődésének elenei, szavuknak érvényt, hitelességet szerezni erőlködnek, bizony, bizony legkönnyebb módokkal visszahoznók a sötét közép kort, minden ferdeségei, bűnei iszonyúságaival.

S azzá teüők a népet a mi volt, rabszolgává szabadság, népjog, népfenség, óriásilag eltörpülő üres prázsisokká válnának, melylyel önön magunkat vernők arczul.

Szükség van hát, sőt erkölcsi kötelesség a földmives osztálynak is szellemi művelése, szükseges, s következményeiben hasznos, — midő a zordon időszak végét veti a külső, — a kának, bent a zártfalak között, társas összejövetelek, hasznos művek olvasása által művelje magát szellemileg a nép, így leund ama magasabb cél elérve.

Ez okból pártolom én, s pártolom kell volna együtt minden józanan gondolkodó embernek, a falusi társas körök, egyletek eszméjét, s a ha az eszme testet öltött már, a hol ily egyletek létesültek annak virágzását előmozdítani minden igyekezettel.

Epen azért, mert a mennyire erkölcsi kötelesség, erkölcsi kötelesség a hazá, emberiség, társadalom irányában, a nép szellemi művelődésének végkövetkezményeiben annyira hasznos is.

Haza, emberiség társadalom, mily nagyszerű fogalmak. — Ezt a hazát, ezt az emberiséget, ezt a társadalmat, melyet egyes egyedek alkotnak, fenntartani, állásában szilárdítani, nem erkölcsi kötelessége-e mindnyájunknak?

De valjon mivel erősítjük, mivel, szilárdítjuk azt? azzal-e, ha annak legfőbb alkotó elemét, a munkás népet, a földmives-osztályt magára hagyva, tétlen nézzük, mint csenevészdedik el szellemi életben?

rek is hozzá érkeztek csapatjaikkal, és számos vidéken oly nagy rettegést okoztak, hogy a magyar földmivelő nép mindenebből kifosztva, az erdők barlangokban volt kénytelen bujdosni.

Némelyek azt állítják, hogy ez alkalommal a csehek számos várakat is építettek volna, azonban Galgócz, Vadna és a derencsi erősségeket kivéve, többről bizonyosat tudni nem lehet, nehé meg a rozsnyói váracot is ide számíthatjuk. Sokkal valószínűbb, hogy a régi írók között Bonfin a várak elnevezése alatt inkább a csehek által épült templomokat érti, melyek az erősségeikhez hasonlóan készültek, s azok maradványai több templomoknál sokáig felismerhetők voltak.

Hunyady János kormányzó, bevezetve a török elleni hadjáratot, 1451-ben a hazánknak pusztító csehek ellen indítá győztes hadat. Legelőször Losonczon támadta meg őket, s erődükből végképp kikergette. Gömörben nem mindentől volt ily szerencsés, ugy hogy többi közt Gede várát is hiába ostromolta, Rozsnyót azonban és Derencset elfoglalt. Ez utóbbi erőd a csehek által lapályos helyen épült, miért is a kormányzó a Balog folyamot felé irányozván, a benn levőket a teljes értelmében kiönteté falaik közül innen — némelyek szerint — Zolyomba ment, s a hazánknak várát bevéve, Giskrát békeköztésre kényeszeríté. Bonfin, a hazánkba jött cseheknek nem durva katonaságból álló hadaknak nevével ugyan szerzetesek módjára testvérekül látták egymást, azonban nem volt előttük semmi szent, rablás, gyilkolás volt fő szenvedélyük. Vezérek felülhaladták hordáikat a vadásg és gonoszszagban.

A mit Hunyady János kormányzó elkezdett, azt fia Mátyás fejezte be. A csehek ellen küldött hadak fővezérévé Rozgonyi Simont nevezvén ki, legelőször Galgóczot, s Vadnát foglalván el, ugyanekkor Rimaszácsonál Valgatha rablóvezér is kérekerül. E diadal által felkelésülve csapatának a Kassához közel eső Misle váracot és Gálzác mellett egy erődöt szintén bevettek, később a

TÁRCZA

Év elején.

Oly szép e dal! oly megható az ének
Mely e népnek ajkáról lebben el;
Egy szenvedett nemzet imája az
Mely szobor jövőrét vágyva, fakel!
Üdvét könyörg! beszékesen kezével
Szent oltárodnál drága szép homom,
Szeret! remél! bár multja oly sötét volt
Megtépett szív . . . emészté fájdalom!

Borzas napok hervasztó bösz viharja
Tépte, szaggatta e szegény hazát!
Körülvevé ijesztő rénes álom,
Remegve tölte át az éjszakát,
Ezregek kizárótt, megsebzett szívvel
Ezrekek között vergődve szüntelen
Ezrekek között, csak a remény maradt meg,
Hogy felvirágozn majd édes nemzetem!

Bizzál bennünk! kik oly hiven kovácsok
Drága éltednek minden lépteit;
Forró szívünk oly hőn dobog te érted,
Bár alig bírja nagy keserveit,
Mi vár rád? kit annyit hányt, vetett már
A sors gyilkos örvénye, nemzetem!
Mi vár rád? a béke enyhe ága?
Hah! vagy talán egy újabb küzdelem?!

Te harczolsz e nagy világgal,
Szenved e nép veled;
Ezen mi hozzád sietünk újra,
És áldjuk nevedet!
Egy élet drága napja,
Egy új év reggelén;
Egy remény, egy boldogabb legyen!

F. Gy.

Gömör multja.

— Régi kútfők után. —

I.

A csehek és főurak idősza.

Gömör őslakói a guádok és jazigek, később a szlávok és bolgárok valának. A magyarok — bejövételük alkalmával — a megye lapályos vidékeit elfoglalván, a szlávok hegyesebb tájakra vonultak, részint patakok vagy folyókkal ellátott völgyekben települtek le. Innen származik, hogy 4-ik Béla által a Bebek családnak adományozott kiváltsági oklevélben annyi „patak” nevű helység fordul elő, mint: Nagy-patak, Salma, Sebes, Sunus, Gosztete, Körtvéles, Katus, Beche, Bakus-patak, stb. ez későbbi időkben, mint például: Oláh, Fekete, Róna, Dobos-patak stb. elnevezései mutatják.

Több kútfőkön kívül, a megye multját ugy annak fekvése mint a várak mennyisége is vissza tükrözi. Kétségtelen, hogy a lakosság folytonos félelmek között élt, s ön maga körében is gyakran viszálykodott. Legrégibb időkől fogva gömői várak és erősségek voltak: Gömör, Jólsva, Rónagoc, Berzéte, Kraszna-Borka, Ajnácskő, Várgede, Sajó, Rozsnyó, Pelsőca, Gombaszeg, Csetnek, Murány, Derencsény, Balog, Rimaszác, Putnok, Serke, Bagonyvár, Kisvár, Ozgyán, Rahó, Magi-uhrad, Szikálnok mellett, s Tiszolcz, magas szikla bérez tetején.

A lakosság nagy része különben a fegyverek zörgése és harci zaj között is folyvást a bányászat s földműveléssel foglalkozott, a szlávok ezenkívül felhasználták foglalkozásukra azon előnyöket is, melyeket hegyes-völgyes vidékeiktől nyerhettek.

Ugy látszik, hogy 4-ik Béla király idejében megyénk szinte az elpusztultak közé tartozott. Az erdők, hegyek, és barlangokban menekvők bujdosnak, míg sokan a fegyver, éhség vagy a

Nincs megmondhatatlanabb, észszerűtlenebb, elfogás mint az, hogy a könyvet, olvasást szerető, lellemi dolgokkal is foglalkozó emberből, soha nem lehet jó gazdaember.

Nem szabad nekünk tétlenül elnézni, hogy az alrendű földműveléssel foglalkozó nép, szellemi épzés nélkül maradjon.

S ennek következtében egy okos, értelmes, földművelő osztály helyett, nyers, durva, és anyaság vastag békóiba vert tömeg alakuljon körülöttünk.

De szükséges, s következményeiben hasznos nép szellemi művelődése, a szabadság, alkotmányosság, szent, fenséges eszméje tekintetéből, és ahhoz, hogy emennek legfőbb rugója, a szabadság vágya megvan, megkell, hogy legyen mindnyájunk keblében, meg a finom szervien posztó, meg a durva daróc takarta szívben.

De kérdem, oly nép, mely szintelen csak arra gondol, a mi a testre, az anyaságra tartozik, lehet-e szabadságra, önállóságra vágyó, megérdemli-e hogy független legyen, hogy társadalmi szervezete az alkotmányosságnak, csak látszatával bírjon?

„Ha a szabadság, nem mindenek között ételszokás, és szívbéli szükség minden polgárnál, akkor a legtökéletesebb és legszabadabb alkotmány nem egy évvesztés helyett, az agygyógyászat, meg egyenesen Labulay, az „Egyesült állatok története“ című művében.

Ime ezért szükséges a népnevelés, a szellemi művelődés.

csak művelt nép lehet, szabad és független, csak az alkatot józan, okos alószót, mely nem csak lánczot esőrgető, s korbács ütésre mozduló yers tömeg. Mely a legkisebb nyomásnak is engedve, mások által könnyen engedni meghódítatni, melyről igen jellemzőleg mondja báró Eötvös: Oly nép, mely önmagáról elfeled, észve, másokba beleolvadni képes, oha az emberi társaság hasznos tagává nem válhatik, hasonló azon nőényekhez, melyeket a forró ég alj serdeiben találunk, melyek a szomszéd fát körül fogva, midőn az indikkal sötét lombját látszólag dúsabbá teszi, annak csak életerejétszívjával, hogy vele együtt porba sülyedjenek.

Ismétlem, neveljük hát a népet, nyujtsunk adótt annak szellemi képződésre ezzel megőrizzük őt attól, hogy egykor idegen, erősebb néptől, mint durva, nyers tömeg consumáltassék, látat vetünk egyszersmint korunk sötét ördöge a bomló corruptiónak.

Borsody Béla.

Helynevek magyarozója megyénkben.

Mit tesz az, hogy Rész Ensel Sándor — ki a helynév magyarázat terén ismeretes szakemberünk — idején Gömörbe nyomozni, irni és elköszíteni? — Szerintem ez kettőt jelenthet. Első, hogy itt a helynevekben sok kincset vél rejleni; másik az, mintha nálunk e mezőnek művelői nem volna, tehát kutat maga szenvedélylyel s akarja, hogy példája és buzdítása nyomán felébredjenek az alvók és melleje sorakozzunk. Jól van, derék ember érte; — van is igazsága abban, hogy Gömörben és vidékén egy a városok, faluk és csadók, mint különösen a dűllők, hegyek, völgyek, olyók források neveiben nagyon sok érdekes — még fel nem dolgozott — anyag rejlik. Azt sem agadhatni, hogy szét nézván magunk között, ha maan is nyelvűbuvárok, csak ritkán adnak életelt és rájók fér a nógatás; de aztán a mi régiebb embereinket illeti, no ezek mondhatom feltartották megénk becsületét sok másokhoz képest. Szabad egyen e részben három jelesünk emlékezetét felújítani a többek között.

Első helyre teszem a most is élő derék Bartholomaeideszek törzsatyját Bartholomaeidesz

székely számmal tüzték vállakra, némely irók valószínűnek tartják.

II-ik Lajos király alatt a mohácsi harc eredményei gyászos hatással voltak megyénkben annyiból, hogy Széchy Tamás és Tomori Pál mint megyénk szülöttei ott vértettek el. Az ország felosztása után Gömörben főurként Bebek Ferenc akart szerepelni, Hontban pedig Nyári Ferenc és Balassa menyhiért, ez utóbbiak alattvalóikat különösen sanyargatták, úgy hogy az 1541-dik évi országgyűlés előtt mint zarnokok lettek bevádolva azonban a többi főurak is folytonos viszály, és egymás iránti gyűlöletben éltek, mi gyakran pusztító s rabló hadjáratokra adott alkalmat.

Mig Zápolya János ügyeinek kedvezett a szerencse, addig a főurak részint nyilván, részint titokban pártjához szegődtek, kik közé Istvánfi, Tornaljai Jakobot is számítja. De mihielyt János királyt a szerencse elhagyá, ugy hogy Lengyel honba kényszerült futni, akkor a főurak mindnyájan Ferdinandhoz álltak. János király 1528-ik évben György barátot ide küldvén, — nehányak kivételével — ismét az ő pártját követték. E változékonyág ugy a főurak közti viszály, mint az alattvalók szerencsétlen helyzetének kuforrása lön. A hatalmas Bebek Ferenc, Imre testvérét — ki győri p-repost levén hazajött és meglázadosott — mint Ferdinand követőjét csapataival megtámadta, s jószágait elrabolván, őt a Szepességre üz. A csetneki evangélikusokkal igen méltatlanul bánt, s egy nagy harangutólt megfosztá őket 1540-ben Tornaljai Jakab birtokait és Jolsvát dulta fel. A rossz példát mások is követték, Csetneki Zsigmond egész Szomolnokot elpusztítá, midőn azonban Murány mellett huszáraival kereszttul vonult, a nép közül 500-an megtámadták, s őt mint foglyot a szepesi várba kísérték. Tornaljai Jakab 1540-ben Dobsina ellen vezetv rablócsapatját.

E gonoszságokban nemcsak követé, de felül is multa őket Bazsó Mátás Murányvár akkori

László, volt kitűnő ágostai evangélikus lelkész, a ki világ elibe bocsájtott számos könyvében, különösen is „Comitatus Gómbriensis Notitia“ című jeles monographiájában nagy figyelmet fordított az érdekes megyei helynevek magyarázására. Egy kis baj, hogy ő latinul irt és túlyomólag szláv irányban dolgozott. Érdeme azonban elvitázhatlan, és művei a latinul olvasókra nézve maradandó becsek.

Másik jelesünk volt e téren a nem oly igen régen elhunyt Ft. Zábka kanonok, a ki főleg a „palóc“ nemzetről irt sokat, nyomozván ezeknek őstörténetét. Becses kézíratait a feledi róm. kath. lelkész ur örökölte.

Harmadik helyen: Lenkey Zsigmond pelsőzi volt híres reformatus lelkész említem, ki a magyar tudós társaság által az 1838-ik évben pályakérdésül kitűzték „Helynevek magyarázat“ — ra terjedelmes munkával felelvén: a száz arany díjat és billikomot elnyerte. Ő már lelkének egész odaadásával magyar szellemben irt. De bár műveinek becsé elismertett: főleg nehézkes nyelvezete miatt meg nem jelenhetett. Avatottak azonban — például maga Rész Ensel is — egyik forrásul használták s gondolom fogják még használni ezután is. — Valahol említve volt, hogy utóda egykor gondolkozott ezen munka átdolgozása és kinyomatásáról. Lehet, de a jóslat végre sem teljesült, mivel nálunk az ilyen fajta könyvekre kiadó nem akad s az olvasó közönség sem eped utána.

Méltányoljuk elhunyt jeleseink érdemeit e téren is s a hivatottak — ha bár csak egy hírlapi cikkekben is — járjanak megérdeklődéssel a kidőlték nyomában. Ki tudja? talán mint a geológusokkal történt földünk és az emberiség őstörténetének nyomozásánál: olyasmi vár ezen a mezőn a magyar nyelvészetre is. Egyes biztos leletekkel új fényt deríthetnek nemzetünk történelem előtti korára.

Jókai Mór „Szép Mihál“-ja.

Hogy az irodalmak corypheusainak művei a legtöbb esetben egy és más incidens közbejötté folytán keletkeztek és keletkeznek, — az nem titok.

A szelleműs francia irónak: Girardin-nek, elég a párisi lazikonyhák körül ögyelegni, hogy a legszellemesebb fecsegést írja le; Dumas-nak minos szüksége többre, csak egy jó paraszt mesére, és kevés idő multával készen van a kötetekre menő regény, — s így van ez, az irodalmi világ ezer más képviselőivel is.

Az író aztán ezt a salakos anyagot meggyurja, formát készít belőle s a művelt kifejezés-teli nyelv segítségével leírja, s képzelő tehetségével megaranyozza, zománcozza.

A véletlen juttatá tudomásomra, miként keletkezett kitűnő regényirónknak, Jókai Mórnak „Szép Mihál“-ja, mely annyi számos műveit, a finom és következetes lélektani indokolással — jóval túlhaladja.

Ha emlékezetem nem csal, az 1876-ik év telén egy alkalommal Fraknoi Vilmoshoz, a Nemzeti Múzeum Széchenyi-féle könyvtárának akkori igazgatójához látogattam fel.

Fraknoi ur ugyanis a rendezés alatt állott könyvtár nevezetes, régi és újon fölfedezett könyveit készséggel adta rendelkezésemre, s azok története, tárgya, értéke felől mindig szívesen nyujtott felvilágosítást.

A könyvtár termein áthaladva a colossalis tölgyfa ajtón kopogtattam, — beléptem, és Fraknoi urat egy, előttem ismeretlen úri emberrel társalogva találtam.

Nem akartam a társalgók terhére lenni, s a mint beléptem, azonnal ajánlani kezdém magamat.

— A világért sem — szölet felém sietve Fraknoi; — a legjobb alkalomkor jött kegyed.

Ekkor előre siettem, s az igazgató vendége, egy hatalmas szál, szikár alak, hosszú kuszált hajzattal, szintén fölállott.

— Bemutatom önnek Kertbeny urat — mondá az igazgató; — mire én némi aggodalom-

mal nyujtottam vékony dongájú ujjaimat a hatalmas ember tenyere felé.

Kertbeny nevét, mint hazámfiát s Petőfi költeményeinek sb. fordítóját ismertem; de személyét azelőtt soha nem láttam. A véletlen találkozás és ismeretség kétségtelenül örömmre volt tehát.

Helyet foglaltunk, mire Kertbeny egy hatalmas bőrtáskát (elválhatlan kísérfjét) vonta elő, s abból egy ócska, avas könyvet az asztalra helyezve, köszönetet mondott Fraknoinak az átengedett használatért.

— Ismeri-e ön e könyvet? — kérde Fraknoi felém fordulva.

— Aligha; — válaszolám.

— No, akkor érdemes lesz áttekinteni. Talán el sem hiszi ön, hogy Jókai „Szép Mihál“-jának megírására ez nyujtotta a tárgyat és az alap-gondolatot.

Mit sem szólva ezen kijelentésre, meghón kaptam a könyv után.

A könyv rendes négyzög alakú, egy újjnyi vastag, kötése ódon, a papírlapok durvák, melyekre olyan „hajdani“ nyomda segélyével irták a betűket.

Midőn a mű, a könyvtár rendezése alkalmával a lombtárból előkerült, Fraknoi asztalára helyezte, nagyon jól gondolkozván, hogy valami iróféle ember még hasznosul felhasználhatja azt. Ugy is történt.

A fölfedezés után Kertbeny volt az első vendég s Fraknoi igazgató azonnal megmutatta neki.

— En — válaszolt Kertbeny — alig fogom hasznát vehetni; de megmutatom azt egy regényirónak.

És megmutatta Jókainak.

Jókai ott tartotta vagy öt hónapig magánál, s aztán nem sokára megjelent a „Szép Mihál“.

Most már áttérhetek a könyv részletesebb ismertetésére.

A könyv első lapján, fölül, ez áll: „Nem fod nem isch lös“

„Was nicht gewest ist, dass kan auch nicht seyen.“

Ezen felirat után egy daliás magyar férfialak áll, fején sisakkal.

A tulsó oldalon: „Ungarischer, oder Dacianischer Simplificissimus, Vorstellend seinen Wunderlichen Lebens-Lauf, und

Wunderliche Begebenheiten gethaner Raisen.

Nebenst Wahrhafter Beschreibung des vormal im Flor gestandenen, und öfters verunruhigten Ungarlands; so dann Dieser ungarischen Nation ihrer Sitten, Gebrauch, Gewohnheiten und führenden Kriege Samt Des Grafen Tekely Herkommen und bis auf jetzige Zeit verflossen Lebens-Lauf.

Denkwürdig und lustig zu lesen.

Herausgegeben von gedachtem Dacianischer Simplificissimus.

Gedruckt im Jahr.

MDCLXXXIII.

Én a „Dacianischer Simplificissimus“ művét nem olvastam, s így meg sem tudom mondani, mit és mit nem vett át e műből koszos regényirónk; — hogy azonban a „Szép Mihál“ egyik főszereplőjében: Simplex mendikansban az említett mű szerzőjét megörökítette, az tény.

Eperjessy Kálmán.

Fővárosi tárczalevél.

(A karácsony realizmusa. Egy szegény ember karácsonya. Nemzeti színház. Népszínház. Patti Adelina. Komáromi Mariska. Veres Sándor. Orsz. színészeti tanoda. Fáy Szeréna.)

Budapest, decz. 29.

A mi fővárosunk fészkelődik. Valahányszor a megváltó „születésnapja“ közel, mindannyiszor ő ünnepi köntöst ölt. Csilingelő szánkok, fényesen kivilágított utcászorok, szállongó hópihéek és tolongó néptömeg, — ez most az ő reportoirja.

paranesnoka. E férfit Tornaljai Jakab, János egyetlen fia gyámjaul választá, s így lön kormányzó Murányban. Ez — Istvánfi szerint — a hatalmas Bebek Ferenczel folytonos viszálkodásban élt, s midőn alkalom nyílt reá, ennek birtokait tüzzel-vassal pusztítá. 1543-ban 150 emberével a kart-hauzi városztesek kolostorát kirabolta, s a 13 szépezi városokat adóztatásra kényszeríté, ezután Lőcsét rohanta meg, s onnan is nagy mennyiségű zsákmányt vitetett fel Murányba, Ily gonoszságok elkövetése után, az 1548-ik évi országgyűlésen a haza ellenségének lön nyilvánítva, s Murányvár bevételét Gróf Salm Miklósrá bízták. Ez ostromot, — mely a Bazsó testvérek kiirtásával végződött — hosszasan leírja Istvánfi.

Most már vissza kell térni a Bebek családhoz. Ezek közül Ferenc, — mint említettük — egy ideig Zápolyával tartott, azonban 1535-ben Berényi Péter és György baráttal a császáriaktól megveretett Zápolya elhalván, Ferenc tüstént Ferdinand királyhoz szegődött, 1556-ig hive maradt. Ez idő közben a török által nagy veszteség érte, mivel Fülel várát — mely szintén birtokát képezé — János Pál vezérével a török elfoglala. Három év mulva ezután Bebek Izabellához pártolt, miért is az 1556-ik évi országgyűlésen a haza ellenségének nyilvánítván, határozatba ment, hogy őt kraszna-horkai várában meg kell támadni.

Bekék Ferencz már ekkor György fiával a törökhöz szegődött, s e végből némely falvak és városokhoz sem késett felhívást intézni. Gőlnicz és Szomolnokon pártosokra talált, Lőcsé, Eperjes és Bártfa szintén fellőnek általa szöllítva, s mind-ezt a Lengyelhonban levő II-ik Zápolya János nevében mivelé. E gyermekek ő és fia, valamint több magyar főur, Tarcsi György, Berényi Gábor, Báthory György s mások, visszahívták nem is nyugodtak meg addig, a mig ez Erdélybe nem jött. Ferdinand hallván, 8 ezer fegyverest küldött az országba, kik többnyire gyalog katonák voltak, néhány huszár századot kivéve, s hatszáz német

És tudja az Isten jókora portió ideálma kell hozzá, hogy mindezt rózsás színben látsa az ember. Optimistának kell lennie a szó szerinti értelmében. Hírlapot olvasni és a nap eseménye után kérdezősködni, biz ez annyit tenne, min megsérteni a szent karácsonyt. Hogy Dobó egy megfogyott férfinak találtak, hogy egy hajléktalan család inség miatt megmérgezte magát, s hogy a csömöri uton két ismeretlen egyén éhség folytán meghalt, mindez nem tartozik ide. Elég az hozzá, hogy most született a kis Jézuska, az emberiség magasztos ünnepeit ül, s a harangok ünnepeley zúgásába belevegyülnek a jámbor hívők zengő szolozsmái.

Zuzmarás északi szél süvölt. A gázlángok lobogó fénye mellett rongyos férfi suhan el. Dide-reg, fázik. A melléhez kicsiny karácsonyfát szorit, melylyel sietve halad haza. A hideg könyveket fakaszt szemébe Felénkon körül tekint, dermedt kezeibe lehel, s azzal lépteit naggyorsítja. Neki sietni kell, otthon várják. Várja beteg felesége, várja kis leánya és várja a hideg kemence. De lát jó is így, hadd várják. Hiszen hoz ő szép karácsonyfát, hoz meleg köntöst, meg süteményt. Hogy örülnek majd!

Nyögve magál. Kabátja ujjával letörli könyveit és mosolyog. „Nesse kis leányom,“ dörmög magában „itt van. A kis Jézuska hozta. Ugye hogy szép?“

Aztán megcsókolja majd a feleségét. A kabátja alól előveszi a jó meleg köntöst, és a nyakába akasztja neki. Nagyon örül majd. Olyan jámbor asszony, olyan türelmes, csakhogy beteg, nagyon beteg. A fiskális urnál mosott, lucskosan kiment a hideg udvarra, oszt' meghűtötte magát. De hát majd kigyógyul. Megsegíti őket a megváltó és jómóduak lesznek. A kis leány iskolába jár majd, lesz neki meleg ruhája, meleg szobája, apja anyja, a kik szeretni fogják őt. Az apa meg dolgozik majd. Mily édes lesz neki a munka! Mikor kormosan, piszkosan hazatér munkájából, meleg szoba fogadja őt. Az asztal lámpa és a kályhában pattogó tűz, és az asztal mellett se szorgalmatos feleség, kedves piczi gyermek. Aztán leül majd, kap izletes vacsorát, — az asszony fűzte. Azalatt a baba ábecézt tanul, azután elal-mosodik, azután lefekszik aludni. Azután nyugalomra térnek ők is és boldogok lesznek...

„Igen“ nyögi, boldogok leszünk. Csak oly hideg né volna!... A szél süvöltve lesöpri a ház-tetőkről a havat és arcába csapja. Az uton élly lény sincs, mintha ki volna halva. A mint did-regve továsiet, a toronyórát hallja verni. Belém, Illő, hogy a megváltónak megköszönje az ő boldogságát.

Az orgona komoran szól, az ezeryi nép ájtatosan zengi szolozsmáit és illatos tömjé füst csap arcába. Fődetlen fővel, átzellemülve állott, s melán hallgatja az ave Máriát... Azután leborul a megváltó képe előtt. Kő esett le a szívéből, hisz oly régen nem imádkozott!

Othon van; egy nagy, keskeny, piszkos ház előtt. Besuhan a kapun, s tapogatózva lép a pinzébe. Hosszu folyosón meg keresztül, a végén egy ajtó s azon belép.

Halványan pislogó mécs fogadja. A szobában néma csönd van, csak a füstös óra egyhangú kegyegése hallatszik. Mosolyog. Lassan leveti kabátját, előveszi a karácsonyfát, a jó meleg kabátot és a székre teszi. Még egyszer kezeibe lehel. Oly pogány hideg is van. De hát rajta! Fölveszi a karácsonyfát, a köntöst és a szoba végére siet. A szögletben rozzant ágy áll. Benne egy halovány asszony — keblén kis gyermekkel — nyugszik. Szemeik lezárva, tagjaik mozdulatlanok, ajkuk fakó. Nem látják az apát...

Arcazu derült mosoly. Keze reszket a boldogságtól, szemé fénylik s borzas szakállán hosszú jégesapok.

„Nézettek!“ szól vidáman „a kis Jézuska hozta. Ugye mily szép? — — — alusztok?“

Igen, elaludtak. De mindörökké!

találkozott közöttük. E sereg vezérei voltak Marczel Dietrich, báró Butheim, továbbá Schreiber s Khórn György, mint neveikből látszik németek.

A Szepességen keresztül haladván német seregünk, Lőcsén megállapodtak, de mielőtt ide jöttek volna, Khórn és Schreiber Iglón kétszáz katonával egy vendéglőt látogattak meg. Itt véletlenül tűz támadt, azonban ezt néhány emberrel sikerült csakhamar eloltjani. Erre a vitéz vezérek Khórn és Schreiber az iglói bírót, Kuppersmidt előjárót s más több derék embert vasra verettek és őket egész éjjel a korcsma előtt őriztették. Sajátságos az, hogy a németek ép oly alkalommal tüntették ki a hősiességüket egyesek fölött, midőn semmi veszélytől nem tarthattak. Ugyancsak az említett vezérurak a Lőcsére utazó Kinszki Jánost — ki különben magyar levén, császári levelekkel Lőcsére utazott hozzájuk — elfogták, s vitélül egy tóba akarták fojtani, szerintük azon okból hogy a rendes napi szoldot nekik ő ki nem szögáltatá. De ennek egészen más oka volt, mert a 13 szepesi városokból 20 terhes szekér vitt élelmet azelőtt is a táborba és a napi szoldot szintén rendszeren megkapták, haunc némi ajándékot s tiszteletdíjat követeltek, melyet Kinszkinek elhozni nem sikerült, miért is a lőcei bírót, Kinszkit és a tanítóit mint foglyokat magukkal vették, s csak utközben bocsájták szabadon. Ezután Újvárat és Tarkót, mint a Tarcsi György várcsait ostrommal bevették s a Berényi Gáborét is fel-dulták. Most már Kraszna-Horkát igyekeztek körül fogni, de az ágyuzás miatt ide nem jöttek. Midőn a vár körül tanyáztak, a várban rongatott vár segélyére két Bebek huszár, mintegy 3 ezerből álló magyar csapat érkezett. Erre a német had rémülve megostrom szeréit elhagyván, Dobó jött, de a török lovasság megközelít. A menekvők az ősszékelyek, ezen keresztül először Iglóra érkeztek vissza. — Ez

Az epochális események közé tartozik, ha a fővárosi sajtó egyhangulag valamely művészt, művészt "feldicső". Ily epochális esemény előmozdítója volt tegnapelőtt Patti Adelina, ki fővárosi közönségünket a szó legszorosabb értelmében elragadta. A népszínház — a túlzottságig felcsigázott árák dacára — zsúfolásig megtelt, s műértő közönségünk színe java volt ott látható. A materialis, valamint a művészi siker a legfényesebb volt. Mindkét előadásra a jegyek már 23-ikán elkelték, s leszámítva a diva 2000 frtnyi honorariumát, külvételek bevétele lehetett. A népszínház igazgatósága különben buzgón igyekszik a hosszú téli estéket lehetőleg megrövidíteni, a mennyiben változatos reper-toár és gyakori premióerekek egymást érik. Egyik "újdonosság" közé tartozik az ifjú Veres Sándor, kinek szép tehetségében jogos reményeket helyezhetni. A genialis fiatal ember kedv és akarattal Tamási méltó utódjává lehet s Rákosi, a népszínház igazgatója néhány évre szerződött vele.

Ugyaníly "csomó" a kedves kis Komáromy Mariska, kinek buzgólkodása a színművészet terén komoly dicsőreket érdemel. Lesz alkal-mam reá még visszatérni, nem kevésbé Veresre is. A nemzeti színháznak ismét vendége van. Pappenheim Eugénia asszony a londoni Her Majesty's színház tagja szombaton 27-ikén és másodszor mutatta meg magát a "Zsidónő"-ben. S e szerepével bobizonyított nekünk, miszerint első, s nem a legmelegebben fogadott föllépése indis-positóján alapult. A ház zsúfolásig megtelt, de első szerepe után itélve többen ugyanolyan sorsot ígértek neki, mint a minő rövidebb idő óta nálunk számos vendégszereplő hölgyet ért. Hogy csak két példát is említsék: Levasseur Henriette k. a. és Giovanni asszony ittlétük alkalmával nemcsak babért, de még csak tetszést sem arattak.

Nos Pappenheim asszony határozottan tes-tett. Még mintegy háromszor fog fellépni s az előadásoknak feszülten nézünk elébe.

Az országos színeszeti tanoda pedig "csöndes, miként a sír." Nem akarom ez intézet fennállá-sának idejét statisztikailag kiszámítani, bár mys-teriozus azon tény, hogy a tanoda dacára oly régi fennállásának, vajmi kevés eredményt mutat-hat fel. Jóllehet, hogy a növendékek nélkülözvén minden művészi tehetséget, az intézet 6 osztályait végezvén, csak "szajtanul" és csak vidéken működhetnek. De másrészt kérdés merülhet fel az iránt, vajlon oly számos növendék közt csak 2-3 sem találkoznék, ki hivatalos volna a magyar színművészet emeléséhez hozzájárulni? A jelenlegi növendékek lehetőségeiből kétségkívül Fáy Szeréna, a kis Rachel, ki tanárának, a jó Szigeti bácsinak valóban diszére válik. A fővárosi lapok annak idejében tüzetesebben foglalkoztak vele, s nagy jövőt ígértek neki. Először s nyilvánosan a színi tanoda mult évi vizsgáján mutatta be magát, s már akkor is csodálták fenséges játékát, gyö-nyörű színpadi alakját. A szép tehetségű kisasszony megérdemli, hogy működését figyelemmel kísérjük, s hogy vele tüzetesebben foglalkozunk. S ezt a jövő alkalommal.

M—I Kálmán.

Nyilatkozat.

A helybeli társalgási egyesület egyik buzgó hivatalnokától egy nyilvánosra nyomatott hosszadalmas nyilatkozat érkezett be hozzánk e héten, melyet azelőtt már csak azért sem hagyhatunk, mert az elmondottakból felvilágosítást nyerhetünk mindazok, a kik a sajtó lényegéről hasonló tév-fogalommal bírnak.

Több ízben kinyilvánított programunkhoz híven, két évi közérdekű működésünk alatt akként védtük és mun-dultunk a nagy közönség érdekeit és javát, hogy mindazoknak osztatlan elismerésével dicsekedhetünk, a kik a közérdekű elöbte teszik a magánérdekeknek s lapunk megítélésében hig-gadt pártatlan bíróként szerepelhetnek.

Két évi fennállása óta lapunk egy ízben sem hozott valótlan, de nem igazolható közleményeket, híreket, kritikákat stb., soha ez idő alatt egyeseknek pár-tonknak stb. a közös érdek rovására szolgáltatásban nem állott, ellenben a lehető legtapintatosabban járt el minden olyan ügyben, melynek nyilvános tárgyalására a sajtó van hivatalos.

VALÓ ÉS TRÉFA.

Vannak lények a világon, kik csak vagy határtalanul boldogok, vagy egészen szerencsétlenek lehetnek.

Goromba mester: Vevő: "A legutolsó csizmával a mit nekem csinált nem voltam megele-gedve, szeretnék olyan talpat, a mely nem kopik el oly hamar." — Czipész: "Akkor járjon meztől a b, a talpa örökké eltart!"

Lelekiismeretes gondnal végrehajtott működésünket siker jutalmazta. Lapunk közönségének állandó és mege-lyes határain túl is, közleményeit figyelmére méltatja a fővárosi és vidéki sajtó is, s életvalóságának igazolására több olyan bizonylat van kezeint között, a mik megnyugtathatnak bennünket arra nézve, hogy kötelességünk hiven teljesítjük.

Ennek dacára akadnak időközönként olyan érthe-tetlen gondolatok egynének, a kik egyszerű méltányos meg-jegyzésünkre 2-3 hasábos zagynálót küldenek be hozzánk, azon határozott követeléssel, hogy az kötelességünk közé tenni, a mit mondtunk tény ugyan, de így meg amugy nincs joga azt senkinek nyilvánosan megbeszélni, s olyan ki-méletlen stílusban beszélni, mint Bodóéként min-denről másról (csak a bor áráról nem), hogy az ezen urakkal szükségképp felmerülő meddő polemia lapunk felét hasznavehetlenné tenné.

Ilyen eset a kérdésben levő s a helybeli társalgási egyesület egy hivatalnokától multikori azon közleményünkre beküldött válasz, hogy: a kaszinóban rendtelenség van.

Beismeri az illető úr, hogy ez az eset előfordulhatott (?) s kénytelen beismerni sok más egyebet is, pl. hogy a nyakába csapog a tekerőknél a gondatlanul kezelt lámpák-ból a ködölaj, úgy hogy maholnap tisztoságos öltözethen nem mehet ez "úri csinosba" az ember; a kártyák tisztasága, a székek gyakori életvezedelmese állapota, a tekeasztal gyölk-gyalázatos rossz állapota, az udvarnoknak a szolgálói örökös zsörtölődése gyakran nyilvános zúgolódást kelt a tagok közt, — ennek dacára hogy ezen, a társalgási egyesületnek határozottan kárára szolgáló rendtelenségre a legkíméletle-sebben hívtuk fel a rendezőség figyelmét, szerinte lapunk hasábjain: "kis városi zengzetes életünkbe disharmoniát szórni óhajtanak ismeretlen quantitások."

Szeretnők tudni, kik azok az ismeretlen quantitások? Szerintünk a kaszinóknak nincsenek ismeretlen nagyságai, ott mindenki egyenlő kötelességgel van terhelve, ergo egyenlő jogokat élvez, — s ha nem így van, szomorú dolog; azon ajánlata pedig az illető úrnak, hogy panaszkodjanak a vá-lasztmányi gyűlésben, s nevezik meg magukat a pa-naszlók, szintén igen inpraktikusnak bizonyult minálunk, s lealázó is az, míg másrészt nem az a kérdés, ki írja mindazt, hanem való-e a mit írt.

Ha pedig való, akkor mit engedjük mi át lapunk hasábjait ezáltalán polemikára, — mert hogy az, a ki az adatokat közlünkbe szolgáltatja, igazságos eljárásának tuda-tában szintén nem hagyja szó nélkül a kíméletlen kifaká-dásokat, az magától értődik.

Legjobb ilyenkor hallgatni és a megelőlt bajok elő-adásaira igyekezni.

Mi közleményeinket nem a légből kapkodjuk, hanem ott a hol szemtanunk nem lehetünk, csakis hiteles megbízható forrásból merítünk, ennél fogva nem terheljük azzal lapunk olvasóit, hogy az adiatúr el altera pars elvét csak azért érvényesítsük, mert valaki egy alaplatlan polemikát akar lapunkban megindítani.

Ha szerfeletti elővigyázatunk dacára mégis előfor-dulna az az eset, hogy valakik ok nélkül megbántottunk, minden álszöveget félretelve, kötelességünk tartanánk azt nyíltan beismerni, s az illető jogos védelmének helyt adni.

Az illető úr még hivatkozik arra is, hogy mostanában rövid idő óta még két más jótékony intézményt bíráltunk meg, "elkezdve hangon" stb. Erről sem mi tehetünk. A mi a nyilvánosság előtt történtük avagy közérdekű, ahöz hozzá kell szólnunk, pártatlanul igazságosan. Ujlag is-mételjük, hogy az a kérdés kérdése: való-e az a mit ír-tunk, s a nagy közönség vélekedését híven tolmácsoljuk-e? az hogy x. y. vagy k. betű jelölé-e az illető közlemény, az nem jön számba legfeljebb olyanok előtt, a kik szeretnék egy lap nyilatkozatát: egy ignota quantitas egyszerű vélekedésére állítani, a mi nevelésé-ges önképed. Egyébiránt mi örvendünk a legjobban azon, ha nyilvános életünk olyan "zengzetes összhangban lenne, a melyből semminemű disharmonia ki nem rihna." Mind-addig azonban, míg ez nincsen, kötelességünk reá mutatni a disharmoniára, akár a karmester, avagy a primás oka annak, akár a banda.

A helybeli társalgási egyesület tagadatlanul a legdi-szesebb illyenmű gyakra a vidéken, de a túságba vitt spaar-system folytán gyakran a legszükségesebb javítások hetekig sőt hónapokig nem vitetnek végre, a tagok kérelme da-cára. Igaz ugyan, hogy vannak az egyesület olyan tagjai is, a kik vajmi keveset igényelnek tehát elégedettek, de ez nem bizonyítéka annak, hogy a többiek is meg legyenek elégedve s pl. rossz tekeasztal jatszani kedvük legyen.

Mi a társalgási egyesület rendezőségét nem bántottuk s nem is bánhattuk, mert eszünk ágában sincsen egy a casinó javát buzgón munkáló ingyenes hivatalnoktól azt ki-vánni, hogy minden időben az egyesület helyiségeiben legyen, s mindent lásson és haljon, a mi ott történik, mi egy ren-dtelenségre hívtuk fel figyelmét, a minek ő nem oka, de a melyen segíthet, — nincs tehát ok a polemikára.

Hogy pedig a mit állítottunk tény, azt maga a po-lemizálni akaró úr is elismeri; az újságok rendetlen elhor-dását a helybeli postahivatal is igazolhatja, mert a polgári casinóban hamarabb van fölnappal némely újság, mint a társalgási egyesület, (pl. ha a pesti lapok némelyike Kassa felől jön), míg az étekek árara vonatkozó állításunk szintén fenntartjuk, miután azt olyan szavazható egynék garan-tírozásuk nekünk, a kiknek állításához kétség nem férhet.

Ne szószátyárkodjunk tehát, hanem félre téve minden érzelvénykedést, hallgassunk a jóakaró figyelmeztetésre, s javítsuk azt a mi javítani való!

Szerk.

KÜLÖNFÉLÉK.

Tóth Ede putnoki születése házára az em-lék-tábla megérkezett. Az 1 1/2 méternyi hosszú és 1 méter széles igen csinos tábla, fekete márvány talapzatról készült fehér márvány szegélylyel, melyre arany betűkkel vésvé van:

ITT SZÜLETETT

TÓTH EDE

1844 OKTÓBER 14-ÉN.

MEGHALT 1876 FEBRUÁR 26-AN.

"PUTNOKI MÜKEDVELŐ TÁRSULAT."

A szorgalmi jog bekebeleztevé, az okmá-nyok a városi levéltárba lesznek letéteményezve. A felszentelési ünnepély csak tavasszal tartatik meg, melynek emeléséhez Putnok műpártoló kö-zönségéből dalárda is alakult, s az eddigi próbák-ból itélve, szép élvezetnek nézünk elébe. Ohajtandó, hogy az ősszel tervezett de elhalasztott terv Blahá-ne Luiza asszony lejövetelét iránt, ismételve czélba véssék.

Sport. Gróf Andrassy Manó ur betléri kastélyában érdekes vadásztársaság ütött tanyát. Géza gróf e hét elején érkezett oda gr. Hoyos Sándor, gr. Kinszki Zdenko, gr. Kaunitz Ferencz, gr. Teleky Sándor, Rohoczy Guido képviselő, és Alapi Salamon Géza urakkal, s azóta igazi vad-dás kitarással járják be ez uradalom nagy da-rab földön párját ritkító vadas területeit, s lövik rakásra az eléjük kerülő vaddisznókat. Három nap alatt 13 vaddisznó, köztük egy gyönyörű szép kan esett zsákmánnyul, s közel százra tehető a szem elé kerültek száma, melyek közül sok fest-tette meg a havat olyaténképen, hogy napok mulva bizonyára kézhez fognak kerülni. Az őzek olyan csoportokban mutatkoztak minden hajtságban, hogy vadaskertekben sem lehetnek tömegesebben. A vendégek elvannak ragadtatva e gyönyörű erdő-ségek vadbősége felett, s a kezdetben kemény idő-járás dacára bálmulatra méltó tüzéssel és kitarással folytatják a vadászatot mai napig. Kedden dé-lután gróf Andrassy Manó ur is ide érkezett, s a fiatal gróffal együtt igazi magyar vendégszeretettel

mindent elkövetnek, hogy kedves vendégeiknek e napokat kellemessé, emlékezetessé tegyék.

Utólag értesülünk, hogy a vadászat eredmé-nye 23 db. disznó, több őzbak és róka, s hogy Andrassy Géza gróftól a tegnapelőtti vadászatot alkonyatkor egy a kutyák által felhűthetett hatal-mas sertés megtámadta; a fiatal gróf azonban oly szerencsésen puszkált e vadra, hogy az azonnal összeesett, s a vadászkesz által eszközölt kegyelem-dőfére kiadta páráját.

Sziveszter estjét régi szokás szerint közös vacsorával ülték meg a helybeli társalgási-egylet tagjai, Palócz Kálmán zenekarának köz-reműködése mellett.

Hymen hírek. Ugy látszik azon kölcsönös megállapodás, melylyel magát a putnoki fiatalság — nem házasság esetén egy nagy harang javára 50 frttal büntette — fényes sikert eredményez.

Csak nem régen vezetete oltárhoz Dr. Dapsy Gyula hites ügyvéd Szmracsányi Ilona, Busay Béla táljai gyógyszerész Szkala Mariska kisasszonyokat. E napokban ismét Trajder János né-met csanádi gyógyszerész váltott jegyet Komoró-czy Jolánnal, Komoróczy Dániel polczáni birto-kos kedves és szelleműs leányával, Friedl Gyögy kereskedő Kisely Mariska, Szmracsányi Mihály helybeli ügyvéd Vathay Ilka kisasszonyokkal. Még több hymen hírek is keringenek, de a miket még nem lehet nyilvánosságra hozni.

A helybeli jótékony nő-egylet szegényhá-zában december 23-ikán délutáni 2 órakor szá-mos egyleti tag jelenlétében részesített az is-kolai hatóságok által ajánlott 12 gyermek teljes új ruházzal és pedig a közösi iskolából 3 fiu 3 leány, a róm. kath. elemi iskolából 2 fiu 2 leány, az izraelita iskolából 1 fiu 1 leány. — Ezen ki-vül meleg ruházzal és részben lábnevivel is lát-tattak el, összesen 36-an. Nemkülönbön bő étne-műt is kaptak sokan az ünnepek alkalmára. — A jótékony nő-egyletnek vajmi csekély rendelkezési alapja mellett valóban meglepő igen kielégítő ör-vendés esemény, vegyék buzgó tisztviselői to-vábbi buzditásul is e téren az őszinte teljes elis-merést. Egy szerény szemtanu.

Gyermekgyilkos. Kliment Juditka csucsomi illetőségű helybeli család ügyesen eltitkolta terhes állapotát, s néhány hó előtt házhoz állott szolgál-atba, most kedden szülfajdalmakat érezvén a konyhából hol többen voltak kiment egy . . . fél-reeső helyre, ott megszülte gyermekét s egy ma-gával vitt konyhakéssel átvágván annak nyakát, bedobta az üregbe és még hamut is dobott utánna, hogy jobban eltakarja azt. A büntető igazság keze azonban utólré a kegyetlen anyát, a megejtett törvényszéki vizsgálat kiderítette a gyilkosságot, s a bűnös kihallgatván beismerete embertelen tettét melyért meglakol majd érdeme szerint.

Szerencsés szerencsétlenség. E napokban Springer putnoki pénzügyőr revolvere a mint abba tisztítás alkalmával belefújt elsült s oly szerencsésen hatolt szájjapadlásába, hogy az onnan el-távolítottván, ma már hivatalos teendőit végezheti.

A párisi magyar egyesület érdekes estélylyel fejezte be az ő évet. Volt tombola, tánc, ezt meg-előzőleg pedig hangverseny, melynek műsora ép oly változatos, mint érdekes. Csupa magyar mű-vész és műkedvelő szerepelt. Aggházy Károly és Hubay Jenő jeles fiatal virtuozók nyitották meg a hangversenyt a Rákóczy-indulóval s aztán még az Aggházy "Pusztai hangok" című szerzeményét is játszták. Bertha Sándor zongorán előadta "a párisi magyar egyesület indulóját", mely az ő szerzeménye; Helvey Irén és Várhalmi kisasszonyok népdalokat énekeltek, Mandel Teréz kisasszony, Szondy Béla és Kiss Vilmos pedig költeményeket szavaltak Arany Jánostól, Tóth Kálmántól és Tompatól. Az estély mint a nekünk beküldött magyar és francia-zis szövegű meghívó jelzi, a Douix teremben tartat-tott meg.

Az újévi üdvözléseket utólagosan még megváltották, és a jótékony nő-egylet által ezen-nel eszközlik: Scholtz Károly és neje, Szontagh Borbála, Varga József, Lóska Márton, Rombauer Ervin és neje, összesen 5 forint. A jótékony nő-egylet elnöksége.

Tolvajlás. Somodiban a rozsnói pü-spökség birtokán, a magtárt feltörték s az ott lévő életről nagyobb mennyiséget elloptak.

Csodaszülött. Betlériben állítólag e héten olyan gyermek jött a világra, kinek hátán egy tenyérnyi üreg volna, s lábai is rendetlen alaknak lennének.

December 18-án tartott műkedvelői színi-előadás számlája. Bevétel: bementi díjakból 133 frt 90 kr. Felülfizetések és pedig N. 1 frt, Dr. Kiss Antal 2 fr, Nátafalusy Kornél 2 fr összesen 138 frt 90 kr. Kiadás: 77 frt 32 kr, tisztajövede-lom: 61 frt 58 kr. A fenti felülfizetéseket közö-nettel nyugtázza. A rendezőség.

Nyilvános nyugtázás: A gömör-kishonti ifjuság köré-nek javára adakoztak: Danis Dániel 20 frt, ifj. Danis Márton, Saxinger Ottó és Lip-thay József 2-2 frtot. Fogadják a kör őszinte köszönetét. Petry Gyula, titkár.

Pör-furfang. Ugy látszik a nyomor sok mindenre megtanítja az embert. Egy helybeli ke-rekesedésbe bemeny a mult esték egyikén egy tó-paraszt, s kezd ott mindenfélét bevásárolni. A na-gyobb tárgyakat szépen egymasmellé rakogatta az áruasztalra, a kisebbeket pedig zsebre. E közben leveszi kalapját s ráhelyezi az áruasztalra kirakott vásárolt tárgyakra, maga pedig oda megy a boltajtóhoz, s elkezd kiabálni kifelé "gyertek már megvann véve minden, fizessük ki." A kereskedő egész nyugodtan szolgálta ki többi vendégeit, s midőn aztán azok távoztával körül nézett, a tót kalapot ott találta ugyan, de a tótnak se hirt se hamva nem volt. Az atyafi a zsebre tett körülbe-lől két frt értékű tárgyakkal elebláalt szépen, s ott hagyta cserében öt garast sem érő rongyos fő-vegjét.

A városi képviselő testület mult kedden tartott gyűlésében, a tehenek nyilvános itatása ellen beadott indítvány csodálatosképen megbukott, megvárjuk tehát egész mohamedán resignációval mig emberélet nem esik áldozatul, e már köz-

rendészeti szempontból is. türethetetlen, s váro-teljességgel nem illő, rossz szokásnak!

Csetneken a mult hó 28-án tartott műkedvelői előadás, mint bennünket értesiteni látszik, tünően sikerült. A műkedvelők játékkukkal elismerését vívták ki a nagyszámú közönség ne-gel.

Színészeink, mint mult heti előadásai-ukból meggyőződünk, nem a legnagyobb pártolásra örvendnek, s a legújabb népszínmű ("Nó tá K a t a") előadása sem vonzott nagy közönsé-g a színházba. Pedig a közönség igényeit ugyancsa igyekeznek kielégíteni, s az előadások is me-g lehetőségen sikerültek.

Megenyhült a lég. Hetek óta egyform kitartással dermesztő kemény hideg időjárásunk csütörtök óta annyira lágyult, hogy már "mele-get" is mutat a hőmérő, merjük mondani min-denki — még a koresolyázó-egyleti tagoknak is öröme-re.

CSARNOK.

A Borsodi Tractusban a mostani mostoha időbe-található minden Rfta Eklésiáknak tollal lera-zolt formája s balétája.)*

Bevezetés.

Papok jertek ide ABC-t tanulni A Borsodi Tractus balsorsán bámúlni Sírýn mennyi papok szoktak itt kóduálni Szemetekből ki fog a könyű csordúlni.

A.

Ábrány.

Ábrám vagy Ábrahám szép nevezet jele, De minthogy papmár nemessel van tele Ha ilyen volna az Ábrahám kebele, Nem kívánnék soha lakni menni bele.

Aggtelek.

Aggtelek sok nemes emberek hazája, Panaszszal van tele itt is a Pap szája, Nem akar fizetni sem víze sem fája, Itt hát kevés fontra hízik a Pap mája.

Alatska.

Alatska bár légyen alacsony fizető, De minthogy a papját marasztini szerető, Az Eklésiában nincs egyéb kivető, Hanem hogy nincs malma búzáját őrlhető.

Aszaló.

Aszaló már régen Fejéret) aszalja, Füstös az Aszaló, de fejtér a falja, Mert sok mesze vagon, Fejtér is azt valja, Dicsérni lehet hát, mert Papját nem falja.

Ároktó.

Ároktó az ősi Papját hogy szerette, Megmutatta midőn a Fiját betette, Noha a Tractus ezt nagyon ellenzette, De nem félt mert Angyal) volt őrző mellette.

Aranyos.

Aranyos egy félre völgében ásatott sír, Kőve elég vagon, de arannyal nem bír, Itt is a szegény pap, mint szenvedő martyr Ezer veszélyek közt e sírba sokat sír.

Átány.

Átány is már régen azt deliberalja, A Pap fizetését hogy és miut nyírbálja, Egy részét már tenkre tette, úgy vexálja Nemes szívű Papját; e pedig csak állja.

B.

Barczika.

Barczika Karincznak volt Leány magzattya, Elhagyván jó anyját, leve annak fattya, Már most koldús szegény, nincs annyi falattya, Hogy Papját tarthassa. És így sanyargattya.

Bába.

Bába a mint régen csak mostan is bába, Megmarad ő holtig e hivatalába, De mivel ez otsmány portéka magába Ritka Pap vágy bújni a füstös odvába.

Bábony.

Bábony haramiák s tolvajok barlangja, Sok Jászkat) tisztelt meg a város harangja, Innen a kinek lett akasztófa rangja, Rémit ettől a Pap ordítása hangja.

Balajt.

Egy Papját szerető nagy nemes emérek Balajton, de többet ollyt mondni nem merek, Itt is sokan laknak Jászkaikkal testvérek, Kiknek a miskolci tömlőz volt a bérek.

Balog.

Balog nem vagy balog, jobbnak kell nevezni, Mert itt a Tanítót megszokták kendezni, Ennek példájára kéne figyelmezni Mindenütt, s a Papot jól kék védelmezni.

Barcza.

Barcza a mióta Papot kezd tisztelni, Annak becsületét mind szokta emelni, Csekély fizetését beadni s nevelni, Itt hát a Papnak csak ki lehet teelni.

Bánfalva.

Bánfalva is bánja férjhez menetelét, Mert míg anyjával volt, nem fizette felét, De már ez is pusztult, alig lúzza telét, Itt is készíti hát a Pap kapanyelét.

Bán-Horvát.

Bán-Horvát anya volt s szépen virágozott, Míg a Familia kettő nem ágazott, De hogy a Leánya onnan elszármazott, A papi fizetés nagyon fogyatkozott.

*) Érdekesnek tartjuk ezen valamely elkeseredett pap által írt régi kézirattal közlést, mert világot vet az egy-házi viszonyokra. Kár hogy csak töredék és csupán a P. betűig tart. Szerk.